

KANATAUP UKIUQTAQTUNGATA TARIURMIUTANUT NUNANNGUAQ

*Taanna Nunannguaq kiinaujaqaqtitaujuq ilangani
Gordon amma Betty Moore Katujiqatigiinik.*

Atuqujaujuq takujaujunnarluni:

Tariurjularijikkut Ukiuqtaqtumi Atutsiarnirmut Katujjiqatigiit, Nunarjuarmi Uumajulirijikkut Kiinajangit Kanatami, amma Mitilirijikkut Kanatami. (2018). *Kanataup Ukiuqtaqtungata Tariurmianut Nunannguaq*.
Aatuva, Antiaru: Tariurjularijikkut Ukiuqtaqtumi Atutsiarnirmut Katujjiqatigiit.

Qaangata ajinnguanga: *Siarnaulluni Nunannguaq Kanataup Ukiuqtaqtungani* taassuma Jeremy Davies
Iluanittuq: Nalunaijaqsimattiaqtuq Kanataup Ukiuqtaqtungani

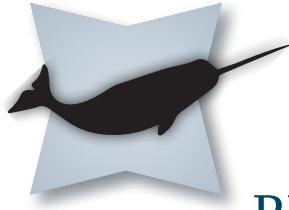
Tamanna pilirangujuq laisansiqaqtuq taakuatigut Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 Nunarjuarmi Laisansi.
Taasumaa laisansimi takugumaguvit, uvungarluti <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0> uvvaluunniit uvunga titirarlutit
Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Ajinngualimaat © ajjiliuriñinut

Naasautinga (ISBN): 978-1-7752749-0-2 (paippaamut saqqititat)
Naasautinga (ISBN): 978-1-7752749-1-9 (qarasaujatigut saqqititat)
Uqalimaagaqarvik amma Tuqquqtausimavik Kanatami

Paippaarmuuqtajut Kanatami, Vivvuali 2018
100% Pauqitsisijunnannngittuq Saqqititaq taassuma Hemlock Saqqitsijikkunnu

PUIJIIT UKIUQTAQTUMI

PUIJIIT

- Arviit
- Tuugautiliit Qilalugat
- Natsiit
- Niqitusuut

Pigianngarninga

Maannaujuq 21-nik aijigiingittuni puijitalik ilaqaqtut pingasuujuqtunit pinnipeds-nguniraqtat (nattiat amma Aivii) amma 15-nik cetaceans-nguniraqtat (qilalugat, porpoises, amma dolphins) takujaugusuu ni uvvaluunniit qaujimajausimajut ilaanniikkut isiqattariangit Kanataup Ukiuqtaqtungata imanginni. Taakkunangat, tisamaajuqtut Kanataup Ukiuqtaqtunganiisuit arraakulimaaq. Uumajut taakkuangujut Nattiq (*Pusa hispida*), Uujuk (*Ergnathus barbatus*), Apa (*Crystophora cristata*), Qairulik (*Pagophilus groenlandicus*), Harbour Nattiq (*Phoca vitulina*), Aiviq (*Odobenus rosmarus*), Qilalugaq (*Delphinapterus leucas*), Tuugaalik (*Monodon monoceros*), amma Arvik (*Balaena mysticetus*).

Uumajuqarviujut pimmariuningit

Ukiuqtaqtumi puijut pimmariuqataujut ukiuqtaqtumi imaani avatimi namilimaaq niriqattautijuni. Nirinasuktijut quttiniqpaangiitut niriqattautijuni asingni puijini (Aarluit Qilalugaqtusuit, uktutuigilugu) amma aktuutinut iqalungnut (Tuugaalit nirisuit Qaliralingni, *Reinhardtius hippoglossoides*) atiniqsamiiniqsarjarnillu (Arviit tangiqanngittini nirisuit). Qaujimajaungittuq qanuittuq attuiniujuq asijjiisuuungummangaaq puijini uvvaluunniit saqqirngautiningit nutaangujut uumajut Ukiuqtaqtumut qanuq attuiniqarajarmangaaq avatiqaqtigiiinnijuni.

Siliqqusirmut pimmariuningit

Puijut pimmariugjajut amma taimainginnaqtuq iliqqusirmut amma kiinujanirmut Ukiuqtaqtumi. Angunasuktausuut qangalimaakkut arraagumi silaup aijigiingitanginnut, pimmariuqataujut iliqqusituqakkut nirijsaninirmut uumatisrinnaqtut amma sunakkutaaksat qautamaat atuqtauvaktuni, suurlu amiit miqquillu. Qaakkanniagut imminut nunalingmullu atuqtaunirmut, sunatuinnait sanajaujut puijinut, suurlu Aivit uvvaluunniit Tuugaalik tuugautinginnut sanannguagat, niurrutigijaasut amma ikajurniit nunalip kiinujarninganut; kisanili, kiinujanirmut akinga qilalugarnut ukiuqtaqtuup nunalinginni nirijsaksallataujuqsuli. Angunasunnirmut kuata saqqiaqtut ilanginnut uumajunut aviktuqsimajukkut, aulataujut gavamatuqakkunnut amma nunalinni gavamanut katujiqatigiaqtutti uumajunniqtit mikgiaqtikkullu katujiqatigiiungkinni.

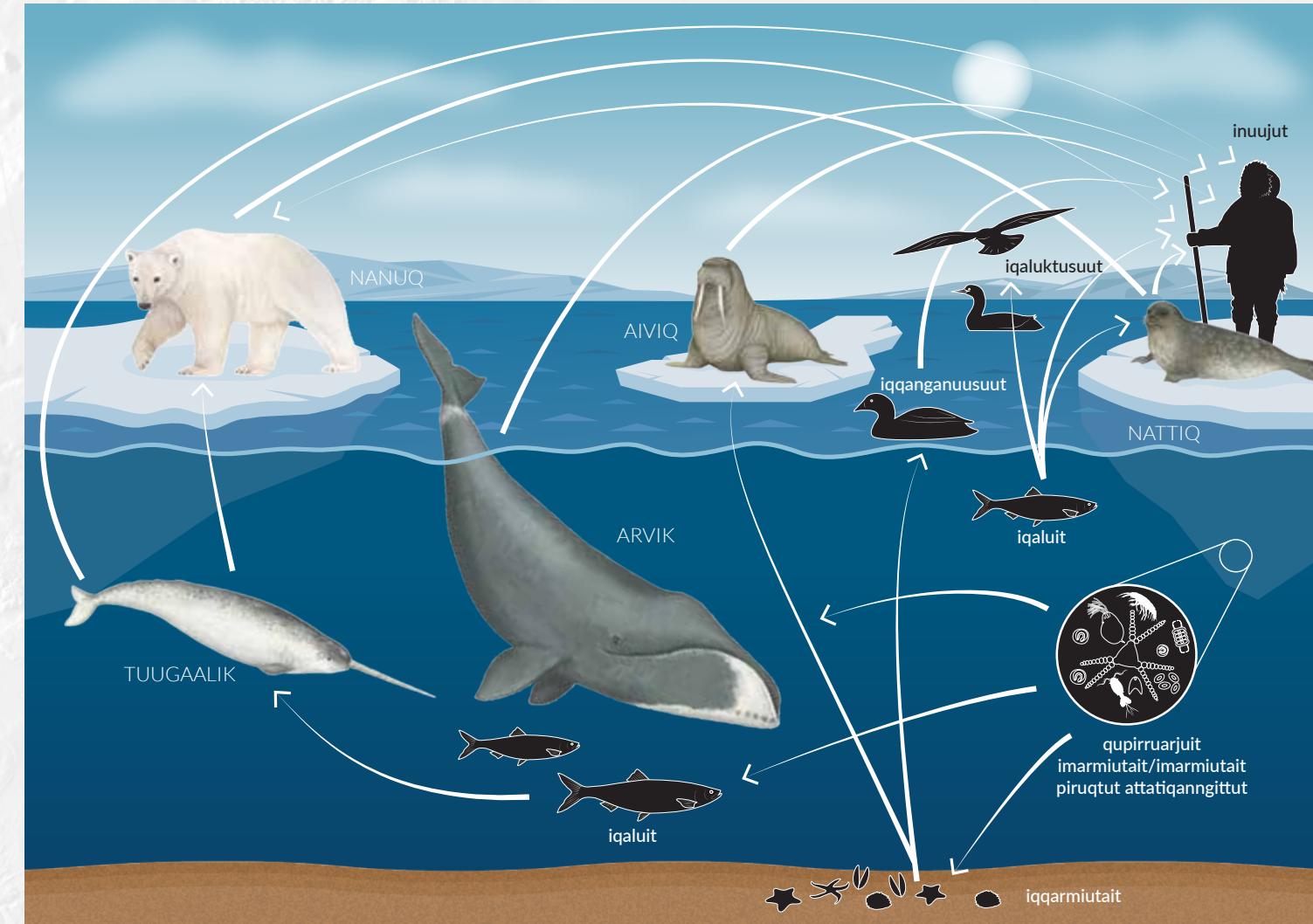
Atutsiarnirmut isumaalunniq

Sikuqarunniirninga pitaqarunniitqitsivaallinnaqtuq najuqtausuunik ilanginnut puijinut, nutaan najuqtauviliurluni asinginnut, amma asijjiluni atuqtauvaktunit qiturngiurnirmut, turaangarutaulirluni asijjiinirmut taakkununga niqksanit uiguliriiktuni aqqiqsuqsimannginnut. Qaujisainnarraq sunatuinnarnik asijjiqtangittunit Ukiuqtaqtumi kiinujanirmut piviqarniuaqtuq kisanri avatimi ulavisainiaqtuq nipiqaarnikkut, surunnaqtukkut, amma pirlutuinnariaqaarnikkut. Puijut pimmariulluti uumajut amma nalungaikkutuaggujut avatiqaqtigiiingittut qanuinninginni, takusaujuq unurninginnut amma sanngininginni avatimi surunnaqtujut timinginni. Sikuqarunniqpallianinga asijjirniut najuqtausuunut amma atuinnauninga Ukiuqtaqtumut inungnut anginiqpaanguluni uliranarniuaqtuq Ukiuqtaqtuup puijinggaqtut maannaruluk sivuniqsatinni.

Arvik Akia qanigijaani, Sirmilik Mirnguiqsirvik, Nunavut.
(ajjinggaaq: blickwinkel)

UKIUQTAQTUMI PUIJIIT TUKISINAQSITITAUSIMAJUT NIQIKSANIT UIGULIRIIKTUNI

Taanna tukisinaqsititausimajuq niqksanit uiguliriiktuni takuksautitsijuq aulaniujumi aulajunnautini Ukiuqtaqtuup imangani puijini. Qaaliriiktut niriqattautijuni takuksautittijuq atuni uumajut aktuaqtigiiungmagaat.

Amigarijaujut maannaujuq qaujimajaujunit

Nuattisimaluanngittut saqqiaarninginni uvvaluunniit pitaqannginnit unuqtuni puijini Kanataup Ukiuqtaqtungani, amma unurningit, qanuinningit, amma najugarvinginni attuaqattauningit unuqtunut uumajunut tukisiumajaluangittut, kisanri qaujimavallaijuumiliqtut. Qaujisarniq Ukiuqtaqtumi kigliqaqtuq akitunialuanu qaujisarasuarnirmut amma puijut katinngauluaqtattannginninginnut namiinnginni. Ilangit qaujisarnirmut amigarijaujut kamagijausut atuni uumajunut ilaakkungajuni uumajunut mappiqtugarni aggirniaqtuni.

Isumagijauqasiujaujut ilanginnut uumajunut

Pingasuujuqtut uumajut amiaqsimajut tavani nantiinnaarninginnut nuattiviusimannginnut amma iliqqusirmut kiinujanirmullu pimmariugjajuninginnut Ukiuqtaqtumi: Arvik, Qilalugaq, Tuugaalik, Nattiq, Aiviq, amma Nanuq.

Uqalimaakkanninirmut, takulugu mappiqtugaq 11.

Maktak amma Maktaaq (qilalugaup amingna amma uqsua) Arvingmi, Qilalugarmi, amma Tuugaalingmi (saumiani taliqopianut).
(ajjinggaaq: Vicki Beaver, Louise Murray, Yvette Cardozo [saumiani taliqopianut])

Puijqauqtummarit Inuit

Inigijat atausiq ungataanuluunniit puijitalik, taakkualu qilalugat,
Nanuit, Aiviit, amma nattiat qaujimajaujut unuqtualuuqattarninginni.

UKIUQTAQTUUP
TARIURJUANGA

Inuvialuit Nunavuttinga Kigijaujuaq

Ualinirmiut
Tariunga

Alaaska

Amansan Imanga

Kiiliniq

NUNATAUISIMAUT NAKININGAARNINGIT

- Opajuqauqtummarit Inuit: Brown, L., amma H. Fast. 2012. "An overview of important ecological and biological marine features in Nunavut based on local knowledge." *Can. MS Rep. Fish. Aquat. Sci.* 2976 vi + 54 mappiqtugaaq; Moshenko, R.W., S.E. Cossens amma T.A. Thomas. 2003. "Conservation Strategy for Bowhead Whales (*Balaena mysticetus*) in the Eastern Canadian Arctic. National Recovery Plan No. 24." Recovery of Nationally Endangered Wildlife (RENEW). Autuvoo, Antuviuq; Paulic et al. 2013. "Ecosystem Overview Report for the Dorley Bay Area of Interest (AOI)." CSAS Qaujimajaujut Tiriqao 2011/062; Quokenbush, L.T., R.J. Small, amma J.J. Citta. 2013. "Satellite tracking of bowhead whales: movements and analysis from 2006 to 2012." Midgani Pilirivik Iluanittuni, Tariurjuami Uummajauqitirinimut Allavvik, Alaaskami Silatoaamittuup Nunariuup Qaujisimaniingini Sivituningani, Anchorage, Alaska OCS Qaujisarniq BOEM 2013-0110. 60 aijimquaq + uigunig; Stephenson, S.A., amma L. Hartwig. 2010. "The Arctic Marine Workshop Freshwater Institute Winnipeg, Manitoba, February 16-17, 2010." Con. Manuscript Rep. Fish. Aquat. Sci. 2934:vi + 67 mappiqtugaaq.
- Nunanguarluotarmut Nuatausimajut: Nunanguaq Kanatami t:M, ESRI, Flanders Tariurmuit Pilirivik, Nunarjullattooq.

Nalunaikkutaq

Qaujimajaujut puijqauqtummarit Inuit

AKUKITTUQ

0 300 600
Kilaamitit

ATLAANTIK
TARIURJUANGA

Laapata
Tariunga

Qikiqtaaluk

Amittuup
Tariunga

Sullualuk

Ungava

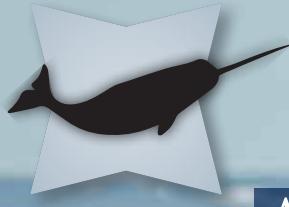
Ungava

Kangiqsualuup
Ilua

Qikiqtat

Siqinirmiut

ARVIIT

- PUIJIT
- Arviit
- Tuugautiliit Qilalugat
- Natsiit
- Niqitusut

Arvik

Qanuilinganirijatuqangit

Arviit (*Balaena mysticetus*) uumakutakkaulaaq umajuaq nunarjuarmi amma unuqtut inuuqattaqtut hannahala ukiut ungataanut, atausirmi titiqsimajauqtalik ukiqlalaqtuq 211-nik. Innait Arviit takiniqapalusut 15-nik 18-nut uttututinik – arnarlut anginiqsausuut angusalluni – amma uqumainniqarunnaqtut tikillugu 100,000 kiluguram. Arvik niaquqquqtujualuk atausirmi piangusuninggaqtautuq takinilik timili-maangan, papiruqanngittuq, amma ijuniqpaaami uqsluk uumajulimaani, ikajuitqasuuq annaumanasunnirmut niglinaqtuni imani. Timinga sanngijuulluni amma niaquqquqtulluni, Arvik sikumi surattirjunnaqtuq tuvaqqutujumi 20 cm-nik aglulirnirmut, aqqaumajunnaqtuq imanaa ikarraup avvalluangani 30 minitnut. Arviit tusaattiaqtummarialuit uqaqtiqasut asimini amma sikkukut ingiratillugu atuutiqammarisuut.

Arviit nulialisut 25-nik arraaguqaliqtillugit. Arnarluit qiturngataasut atausiaqtutu arraaguit pingasut anigujaraangat, najisiut taqqinut 12-nik 16-nut. Irniangit inuuqattaqtut amingit kajulluti-qirnaangalluti, qirniqsisut innauliqtillegit qaulluqtaalasut tallungata amma pamiungata qanigjaani. Arviit nirisuut ingiralluti sivumut qanialunginni aittangatitlluti. Nirigunjuniqsausuut qupirruarjuit imarmiutani irruqtuqattatqantit nujaquqqujisukkut qanininginniittuni taijasuut surraq.

Nanituinnaarningit

Arviit Ukiuqtaqtumiisut arraagulimaamut, ikirasangiisut, tasiurjarni, amma kuugivuavktuni. Arviit takaujagajusuut sikuup kiglingani arraagulimaapaluk, ingirraqattaqtut uangnanganut niganullu siku angiliitllugu mikillitillugu arraagumi silaup ajigiiingitanginnut. Nanijaugajusuut Kanataup, Mialigaup, Rasaup, amma Akukittuup imanginni. Kanatami, Arviit najusuut Sannirutiup Imangani, Ukiuqtaqtumi Qikiqtani, amma Ualinirmiut Tariungani.

Pimmariuning Inunngut

Iliqqusituqakkut, Arvik pimmariugjaulauqtuq Inunngut. Angunaktauningit ikajutiqalauqtuq nunalilamaamut niqksamut, sanarrutin, amma qaumanirmut amma uqqututinsirmut uqsungan. Niurrutiqnirmut arviniaqtinut aksualuk unurunniqitsilauqtuq Arvini. Arraagugasaalungni Arviit unuqsikkanirasuksimajut. Ukiuni atusaaqtuni, Inuit angunasuluaqpagunniitangit, qattinnarni piqattaqtut arraagutamaat Nunavummi nalikitaqtuti nunaqliuni.

Atutsiarnirmut isumaalunniq

Arvik maligaqtigut sapujjausimajuaq Kanataup Ukiuqtaqtungata imanginni. 2009-mi, Kanata saqqiilaumijuq sivilliqaatsiamai Arvingnut sapujjausimajukkuvingmi, Niginganiq, Nunavuup imanginni Kangiqtugaapiup qanigjaani. Nunarjuarmi angiruti nuqqatitsinrmut Arviinarnirmi niurrutiqnirmut atiliuqtaujujuq 1966-mi ikajurniqasimajuaq unuqsivaalliqtitisrinrmut ukiunut unuqtunut.

Mappiqtugaq Saangajuq: Arvik puimajuq Nunatsiarmi.
(ajjinnguaq: Kelvin Aitken)

Taliqpik: Arviup Alliruuta Saunia, Qikiqtan Mirnguisirvik,
Qikiqtaaluk, Nunavut. (ajjinnguaq: Trevor Taylor)

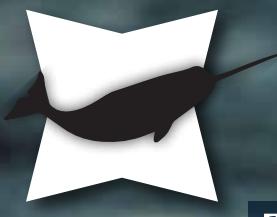
Amigarijaujut maannaujuq qaujimajaujunit

Arviit inutuuggujut ilaannikkut katinngauqtuni ingirrasuut. Tukisigarutini unuqtuni nuattismajut sikumi tunngaviqarnirkut qaujisarnirmiit, qangattaqtajukkut nivingataakkut, qangatajukkut qaujisarnirmiit, amma qaujisaraktsaana nirmut angunktaunikuni. Inuit qaujimajangit aksurjuaraaluk tukisitsisimajuaq nunalinni ingirraniermut atuqtausuuni, iliqqusini, amma asijirniuvalliajuni. Ullumisiuttiavait, suurlu qangatajukkut aijiluriqinut qaujisarniit, ikajurniqarniaqtut qaujisatqini tukisiumaniqsaunia marta Arviit nuunniqjanginni, maliksaniqsaulit ilaakkungajuni arvini, amma tukisiumaniqarjuakkanninirmi atuluatqailimanirmut pijaujarialingni anginiqpaamut arraagulima Ukiuqtaqtumiisuumut.

NUATAUSIMAJUT NAKINNGAARNINGIT

- Nanigjungningit amma Inigijat Unuqtunut: Brown, L. amma H. Fast. 2012. "An overview of important ecological and biological marine features in Nunavut based on local knowledge." Can. MS Rep. Fish. Aquat. Sci. 2976: vi + 54 mappiqtugaq; Moschenko, R.W., S.E. Casens amma T.A. Thomas 2003. "Conservation Strategy for Bowhead Whales (*Balaena mysticetus*) in the Eastern Canadian Arctic. National Recovery Plan No. 24." Recovery of Nationally Endangered Wildlife (RENEW). Atuvaa, Antario. 51 aijjinnguaq; Poulié et al. 2012. "Ecosystem Overview Report for the Darnley Bay Area of Interest (AOI)." Imarmiutlirijikut Kanatami Qaujisarniernimut Uqajujigiaqtaikkut Pilirivenga Qaujisarnimut Titigaaq, 2011/062. vi + 63 mappiqtugaq; Quakenbush, L.T., R.J. Smale, amma J.J. Citta. 2013. "Satellite tracking of bowhead whales: movements and analysis from 2006 to 2012." Midgigut Pilirivvik Iluunittuni, Tariurjarmi Uumiaqutillermut Aututinnimut Allavik, Alaskami Silatoonittuup Nunarjuap Aviksimaniningini Sivutuningani, Anchorage, Alaska OCS Qaujisoring BOEM 2013-0110. 60 aijjinnguaq + urungit. Stephenson, S.A., amma L. Hartwig. 2010. "The Arctic Marine Workshop. Freshwater Institute Winnipeg, Manitoba, February 16-17, 2010." Can. Manuscript Rep. Fish. Aquat. Sci. 2933: vi + 67 mappiqtugaq.
- Nunangnguarluartut Nuatausimajut: Nunangnguaq Kanatami 1:1M, ESRI, Flanders Tarurmut Pilirivvik, Nunarjallatooaq.

TUUGAUTILIIT QILALUGAT – 1

- Arviit
- ➡ **Tuugautiliit Qilalugat**
- Natsiit
- Niqitusuut

Qilalugaq

Qanuilinganirijatuqangit

Qilalugaq (*Delphinapterus leucas*) akunniqsutuq kigutilit qilalugaulluti takiniliit tikillugu 5 uuttuutit amma uqumainniliit tikillugu 1,500 kiluguram. Akuni uumasuuq amma sukkaittumi qiturngiusuq, Qilalugait isumagijaujut uumasuut 60-nik 70-nut arraagunut amma irnjiusut atausirmi arraagut marrukku pingasuluunniit anigujaraangat. Qilalugait anuusuut aupajuktaulluti uvvaluunniit kajuq, siarnaulisut pinasurusit unungittuni, asuillaak qalluqsisuut innaruraangat. Ajjigiinngittuni nirisuut iqaluralaani amma tisijuni saunilingni suurlu Uugat (*Boreogadus saida*), igligaq (*Mallotus villosus*), amma kingukpat (*Pandalus borealis*). Ingirraqattaqtut aarraagumi silaup ajjigiinngitanginnut, Qilalugait niruasuut tamakkiinni ikkattuni itijunillu imani najugarviliit amma qaujijausimajut aqqaumasuut itinilimmi 1,000 uuttuutiini niqiksaqsuurnirmut. Qilalugait nipini amma akiavaluktuni atuqattaqtut tusumaqatigiinirmut, ingiranirmut, amma niqiksaasiurnirmut. Sikumi turaanniliulluti uumajuulluti, Qilalugait attuqtausaraijuaqtut silaup asijjiqpallianinganut amma sikuup asijjiqpallianinganut tuvaqquqqtujumi sikumiittummaunninginnut ukiukkut. Maannamaangulauqtuq nunarjualimaami qassinginniinngi nalauttaangujuq 200,000 qanigijaani.

Nanituinnaarningit

Qilalugat nunarjugalimaami Ukiuqtaqtumiisut amma Ukiuqtaqtumi aviktuqsimajut unuqtualuuusuut Kanataup Ukiuqtaqtungata ualiningani kanangnanganillu. Tisamajunngigaaqtut nalunaiqtausimajut Kanataup imanginni katilimaaqtugit nalauttaaqsimajut 142,000 uumajut, avvalluangit ungataanut Kangiqsualuup lluaniittut aujakkut. Ingirraningit occurs aarraagumi silaup aijijiinngitanginnut uumajuit ingirragajusuut kuugviusuunut amma sikuqanngittumut aujakkut, nunani nirivaktut ukiaksaakkut, amma sikusimajuni ukiukkut.

Pimmariuninga Inungnut

Angunasuktausuut aujakkut amma upirngaksaakkut amma ukiaksaakkut ingirratillugit, Qilalugait pimmariujut iliqqusirmut, kiinaujanirmut, amma niqiksaqattianirmut Inuit nunalinginni Nunavuumi, Nunavimmi, amma Inuvialuit Nunangani. Maktaaq, uvvaluunniit amiq amma uqsuq, mamarijaulaanquiuq Ukiuqtaqtumi

Atutsiarnirmut isumaalunniq

Katimajiralaat Ulurianaqtumiittunut Uumajunut Qanuilingaliriaksanginnut Kanatami (COSEWIC) qaujisasuut Qilalugait qanuinngikkaluarmangaat unurninginnut. Maannaujuq atuluaqtaalimanirmut qanuilinganigit aijigiinngittut unurniujuunut “attarnaqtumiinngittunut” (Ualinirmiut Tariungata kanangnangani) “ulurianaqtumut” (Tinujjarvingmi) “pitaqarunniqpallianirmut” (Ungava). Ulurianarniit Qilalugarnut katinngauqtunut ilaqaqtut tamakkuninga najuqtausuut piujunniqpallianingit, surunnaqtut, imarmut uummaqqutilurnirmi, angunasuktaunninginnut, amma ulavitauninginnut suurlu nipinut amma umiarjuat ingirraninginnut.

*Mappiqtaqaaq Saangajuq: Qilalugaq amingani piijaijuq ikkattur
qanigijaani Kuuganaarjuup Qikiqtanga, Nunavut.
(ajjinnguaq: Art Wolfe)*

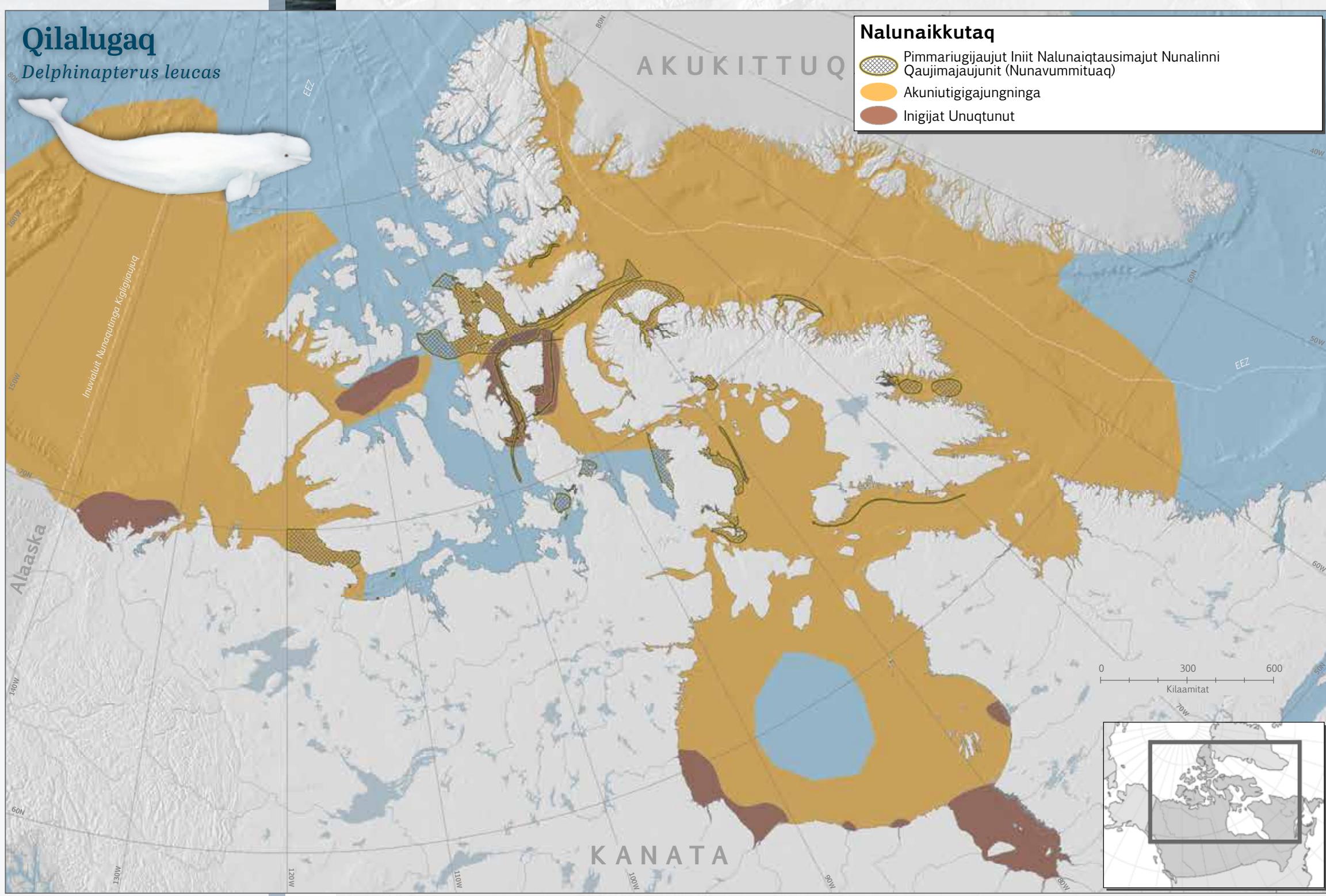
*Taliqpiq: Qangatasimajukkut Qilalugait ingirrajut aajurakkut
Tallurutiup Imangani, NUNAVUT (ajjinggaq: Doug Allan)*

Amigarijaujut maannaujuq qaujimajaujunit

Unuqtuni amigaksijut tukisiumajattinni attiniqpaami Qilalugarnik uumanirijanginni amma unurninginnut qanuittuuninginnut amma najuqtausuunut pijaujarialingni. Suurlu, Qilalugait Quttiktumi amma Kangiqsualuup Iluani ikkattuniisuit amma kuugviusuunit aujakkut, kisiani pijjutillattaanga taassumunga quajimajaunngittuqsuli. Quajimajaungmijuq katinngauqtut ilangit katiqatigiitllugi silaup ajiqiinngitanginnut, pimmariujuq tukisiumanirmut turaangaqasiutingit nuliarnirmt naammaksilirangat amma angunasuktauningit. Qilalugait, asingit Ukuqtaqtumi puijiit taimaisuuungummimmata, ajurnaqtut quajisanasullugit ungasiktumiinninginnut amma qaumanngiluaqattarninganut ukiuvingga najuqtamini. Maannaruluujuq qangatasuukkut quajisarniit amma qangattaqtiausimajukkut quajisautinut piliriat Ualinirmiut Tariungani, Quttiktumi, amma Kangiqsualuup Iluani ikajurniqatut uvagu tukisiumanivinginni najuqtausuunut pijaujarialingni turaangatillugu atuluaqtailimanirmi.

NUATAUSIMAJUT NAKINNGAARNINGIT

- Pimmariigiaqjut Inniit Nalunaiqtuausimajut Nunalinni Qaujimajaujunit Nunavummi: Brown, L. amma H. Fast. 2012. "An overview of important ecological and biological marine features in Nunavut based on local knowledge." *Can. MS Rep. Fish. Aquat. Sci.* 2976: vi + 54 mappiqtaaq.
- Nanigjawingittum amma Inijigat Unuutunut: Stephenson, S.A., amma L. Hartwig. 2010. "The Arctic Marine Workshop: Freshwater Institute Winnipeg, Manitoba, February 16-17, 2010." *Can. Manuscript Rep. Fish. Aquat. Sci.* 2934: vi + 67 mappiqtaaq. IUCN (Nunajarrut Kattujatqitigiit Atualluatqalimanirut Uumajunit) 2012. *Delphingaster leucas*. "The IUCN Red List of Threatened Species." Titiraasigjauq 2017-1. Minatqajuuq July 2016; Paulic et al. 2012. "Ecosystem Overview Report for the Darnley Bay Area of Interest (AOI)." Imarmiutalirijikut Kanatami Qaujisarnirimirut Uqaajugiaqtitkut Pilirivvinga Qaujisarnirut Titiaqqat. 2011/06. vi + 63 mappiqtaaq.
- Nunangnualtarumtut Nuatausimajut: Nunangnuqat Kanatami 1:tM, ESRI, Flanders Tariurmuit Pilirivvik, Nunujallattaq.

TUUGAUTILIIT QILALUGAT – 2

- PUIJIT
 - Arviit
 ➔ Tuugautiliit Qilalugat
 - Natsiit
 - Niqitusuut

Tuugaalik

Qanuilinganirijatuqangit

Tuugaalik (*Monodon monoceros*) akunniqsutuq kigutilik qilalugaq takiniliit tikkilugu 5 uuttuit, tuugaanga piqasuitinagu. Angusallut uqummainniqapaluktut 1,600 kiluguraamni amma arnarluit uqumainniqapaluktut 900 kiluguraamni. Tuugaalinga, nuaqsiq kigut tikiutunnaqtuq 3 uuttutini takiniqarluni, angusalluni takaujaugajunniqsat kisiani arnarluit piqarunnarmijut. Qilalugat ajjipalungit, Tuugaalit akunialuk uumasuut, isumajjajut uumasuut 90-nut arraagunut, amma irnijusut atausirmi arraagut marruuk pingasluunniit anigujaraangat. Uumajuit inuvaktut siarnaulluti amma qirniqsisut amma qaulluqtuq ukiuqqutuliraangami amma qaulluqtami taqsalit tununginni amma ataagungaaq qaulluqtaulluti. Unungittuni iqlungni nirisut amma qimirluqangittuni nataqqarnanillu, Uugarni, amma kingukpangni.

Tuugaalit itijumut aqqamasuut ingirrasuut arraagumi silaup ajiigiingitanginnut amma itiniqsamiigumasuut aujakkut ukiukkullu. Qaujjausimajut aqqaumatillugit 1,500 uuttuit ungataanut, amma ilagijangatattauq, Qilalugaq, nipini amma akiavaluktuni atuqattaqtut tusaumaqtiginiqermut, ingirraniqermut, amma niqiksaurnirmut. Nunarjulimaami qassinginniiningi nalauttaangajujo 160,000 qanigjaaniittut, 90 pusantinginniittut aujakkut Kantaup imanginniqaqtatqut.

Nanituinnaarningit

Tuugaalit nanijaugajuunniqsasut Kanataup kananganangani amma Akukittiuup pingannangata imanginni, ilangit Atlaantik Uangngangani amma taavunga kanangnakannialuanut Svalbard amma Rasamuungatuinnarialit. Marruunnik nalungaiqtaujimajuqtalik Kanataup imanginni katilimaqtugit nalauttaqsimajut 142,000 uumajuit, unurniqpaat najugarvilit Qikiqtaaluk uanganangata sijjanginni aujakkut. Ingirrianiqasut arraagumi silaup ajiigiingitanginnut, uumajuit nuuqattaqtut itiniqsanut imanut amma sikurjuaqsimajutun Sannirutiup Imangani amma Qikiqtaalup Ikirasangani ukiukkut.

Pimmariuninga Inungnut

Tuugaalik pimmariujut iliqqusirmut, kiinaujanirmut, amma niqiksaqtattianirmut Inuit nunalinginni Nunavumi. Tuugaalik angunasuktauggujut sinaangani Qikiqtaaluk uanganangani, amma aujakkut Kangiqsualuup Iluata uanganangani amma Qikiqtaaluk uanganangata sijjappasingani. Maktaaq, uvvaluunniit amiq amma uqsuq tuugaaliktaujuuni, niqituqarijuuq Ukiuqtaqtumi.

Atutsiarlirmut isumaaluniq

Katimajralaat Ulurianaqtumiittunut Uumajunut Qanuilingaliriaksanginnut Kanatami (COSEWIC) isumajut atuluaqtalimagiaqarnigut taakkua Tuugaalik imaittuarjariangit "isumaalunnaqtut." Pijutiksat isumalunirmut ilaaqajut naluninginni unurniujuni amma qanuinjuni amigaktuni nuattisimaninginnut, angunasuktauvanninginnut, amma attuiniutuinnarialingni silalirinirmut asijjirniujuni aksurjuaraaluk sikumi atuqpatkutti uumajuni unungittuni tirjaksaqaqtunut. Inunnginggaqat surunnaqtut ulavisainingit Ukiuqtaqtumi, usikattarnirli amma

Mappiqtugaq Saangajuq: Tugaalit puimajut Qikiqtaaluk qanigjaani, Nunavumi. (ajinnguaq: Eric Baccega)

Taliqpiq: Tuugaalit katinngajut aqquasaqtut qilaappasiani, Mittimatalik, Tallurutiup Imangani. (ajinnguaq: Tariurjulirijikku Ukiuqtaqtumi)

akiatisinikkut piliriaqanirmut, ulrianatuinnariaqarmijut umajunut imaa, asingititut cetaceans-ungniraqtajuni, nipimi atuqattaqtut tusaumanirmut amma nanisinasunnirmi nirijaksani.

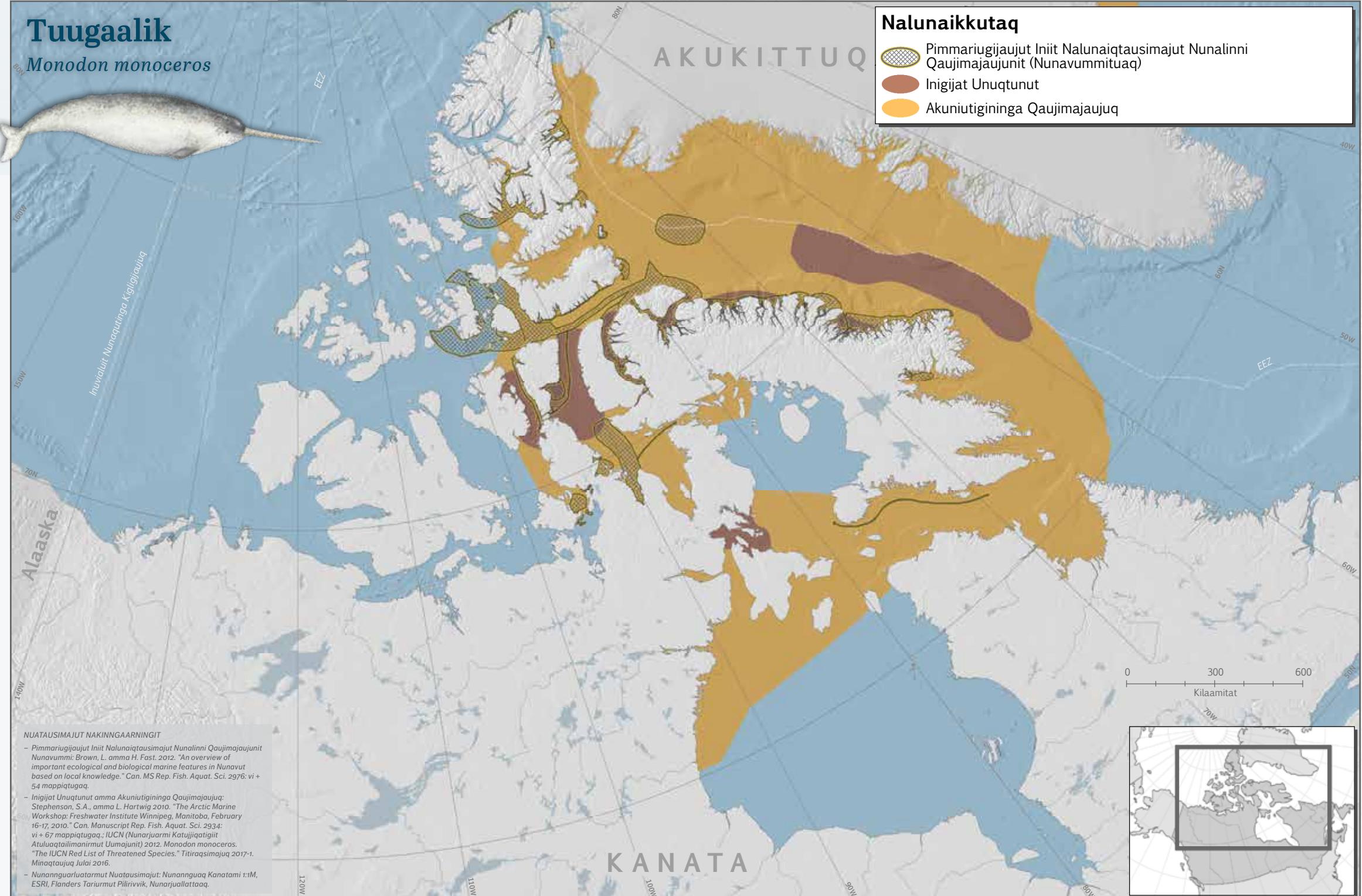
Amigarijaujut maannaujuq qaujimajaujunit

Uhuqtuni amigaksijut tukisiumajattinni Tuugaalit unurninginnut, nuaqtaqtumi, nirivagkatimi, pijitgillugu aksurunnaluarninga upagutinasunnirmi aujakkut ukiukkullu. Suurlu, Tuugaalit nirivaktanginnut nuatausimajut taikanngaanniqsaujuut aqiarunginni qaujisaraktsaanikkutnaarraagumi silaup ajiigiingitanginnut anunasuktaunjuni amma itininginni qaujisauillugit aqqaumatillugit

ukiukkut. Qaujimajaungimmijuuq uumajuit aujaqsigtut Qikiqtaaluk uangngangata sijjangani aviktuqsimaumangaat utiqtaqtaqtuni arraagutamaat kangiqsurniut amma ukiungaqpaktutu inni ajiigiingittuni uvvaluunniit tamakkinni aturmangaat, pimmariujuq aqqiqsuiniarluni angunasunnirmut kuatan. Maannaruluujujuq qangatajukkut qaujisarniit amma qattinginniiningita nalauttaqsimaninge pismajaujut tamakkiini aujarviusuuni; kisiani, pijariitausimanginngit qangatajukkut qaujisatausimajut, qanuinniujut aturunnangittut ukiukkannini nuattisimakkningikkut.

Nalunaikkutaq

- Pimmariungajaujut Init Nalunaqtausimajut Nunalinni Qaujimajaujunit (Nunavummituaq)
- Inigijat Unuqtunut
- Akuniutigininga Qaujimajaujut

NATSIIT - 1

PUIJIIT

- Arviit
- Tuugautiliit Qilalugat
- ➡ **Natsiit**
- Niqitusut

Aiviq

Qanuilinganirijatuqangit

Aiviq (*Odobenus rosmarus*) angijuq kajuulluni uumajuq ilisarnaqtuq tuugaanginnu, qakuqtat uvvaluunniit uminginnut, angininginnullu. Angusallut takiniqasutu tikkilugu 3.6 uuttuutiit amma 1,400 kilugram amma arnarluit tikkilugu 3.1 uuttuutiit amma 800 kilugram. Tuugautiting qulinaqani kigutiuqut piruqallasuut angusalluni amma arnarlungni amma tikiutjunnaqtut uuttuutiip avalluanganu takiniqarnirmiit. Aiviit innaulinriraqtausuut ukiuqaqtillugit 5-nik 12-nut amma irniqattaliqtillugit atausimut arraaguit pingasut anigujaraangat. Ammuumajuni nirniqsausuut kisiani Uugaqtusungumjut (*Boreogadus saida*) amma qimirluqanngittuni. Nirijaunasusuut Nanurnut amma inungnut.

Nanituinnaarningit

Atlaantik Aiviit (*O. r. rosmarus*) nanijausuut Kanataup Ukiutaqtungata kangangnanganu amma Akukittuni. Pasivik Aiviit (*O. r. divergens*) taavaniusuut Bering amma Chukchi Tariunginni ilaannikkullu Ualinirmiut Tariungani. Tallimat katinngauqtut ilisariausimut Kanatami aulattinirmut pijjutauulluti tunngaviliit nunarjuarmi nanituinnaarningit amma siviliqsutingit.

Aiviit sinaaniiggujut ukiukkut amma sikumi uvvaluunniit qikiqtami uvvaluunniit sijjami najurviliit, iniksarijaunraqtaujut, aujakkut. Ikkaniqsamiiqmasuut niqksasiurnirmut amma ikkannilimmisuut 100 uuttuutiit tungani.

Pimmariuninga Inungnut

Kanataup Ukiutaqtungani Aiviqarvijuni, niqksarijaujummarialuit Inungnut. Kingavaavut, Inuit uumaqattalauqtut Aivirnut. Aivirasukpatutsuli niqksattiavaungmata inuliqtalluti. Aiviit sanaksaqtausuut igunaqsiarijaulluti qirnijausuut nunami qiqisimainnaqtumi tikkilugu arraaguuk marruk. Aiviit tuugaangit atuqtausuut sanarrutiliurnirmut amma unaarnut Inuvialungmiunut, Inungnut Iglulingmi, Qikiqtaulungmi, amma Laapatuami.

Atutsiarnirmut isumaalunniq

Katimajiralaat Ulurianaqtumiitunut Uumajunut Qanuilingaliriaiksanginnut Kanatami (COSEWIC) nalunaiqsismajut taakkua Aiviit imaittuujiariangit "isumaalunnaqtut." Qaujimajaningit qassinginniiningit amma aqqiuinanngit, angunasuktauningit, amma attuqtausarainningit ulavisautinut pijjutaujut nalunaiqsinirmi atuluariaqannginnginni.

Amigarijaujut maannaujuq qaujimajaujunit

Qaujimaluanngittut qassinginniiningin Aivirni maannaujuq, amma qassinginniiningit ulurianaqtumiitunnariarlit angunasuktauningin, nipiqluarnirmut, amma sanavialungu piliriangujunit. Aiviit uumajunarningit, angunasuktauningit, uvvaluunniit pijjaqtuningin, qaujimajaungimmijut maannaujuq nalunaiqtausimajunut katinngauqtunut. Attuniqaqtut silaup asijiqpallianinganu amma sikuqarunniqpallianinganu Aivirnut katinngauqtunut qaujimajaunngittut.

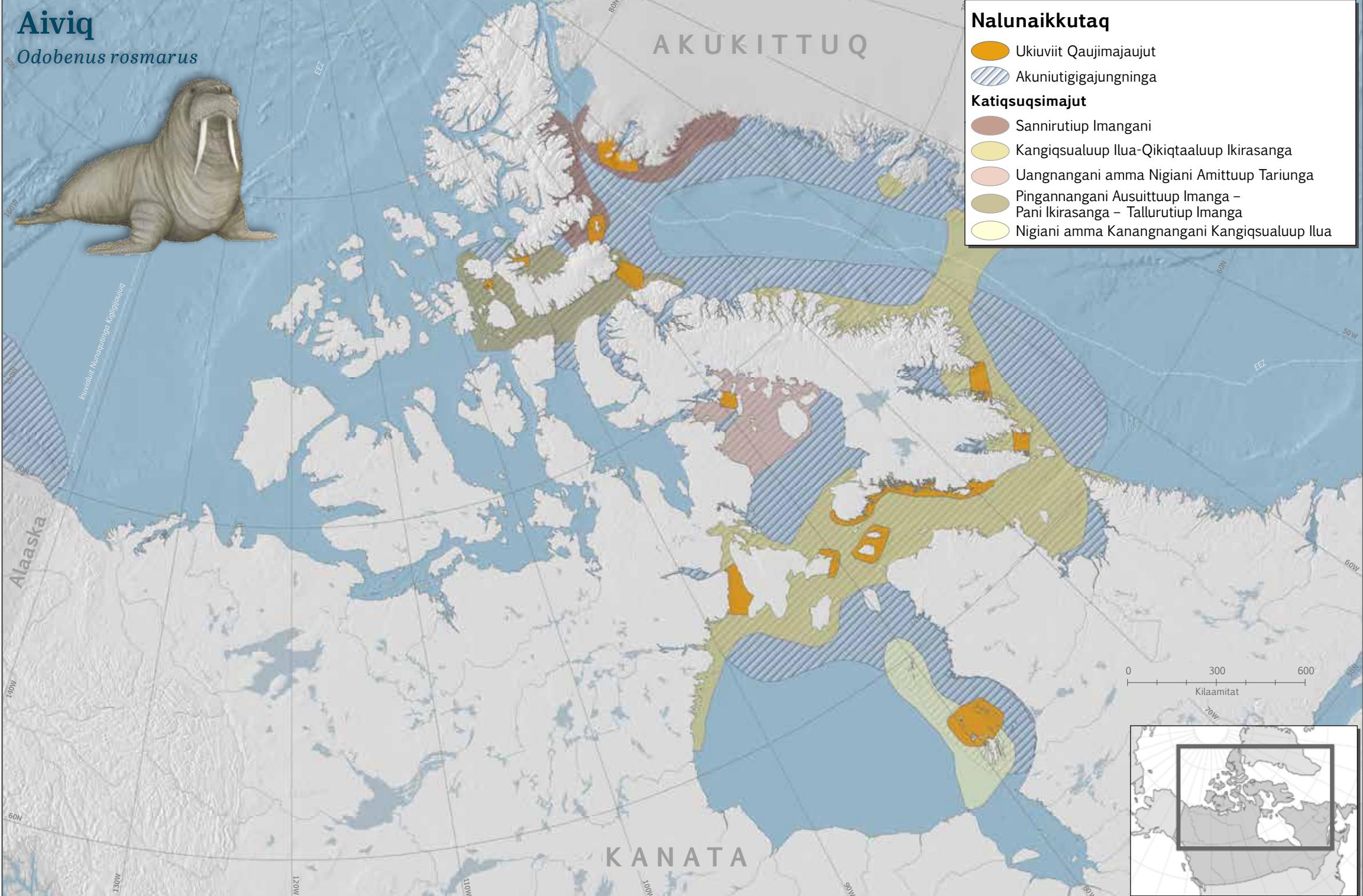
Mappiqtugaq Saangajuq: Imaani Aiviq takujaujuq amma siku Frozen Kangisurmi, Nunavut. (ajjinnguaq: WorldFoto)

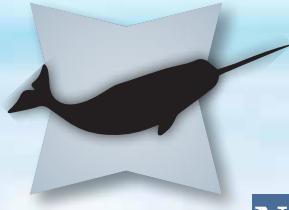
Taliqipik: Aiviup niqia sijjamittuq angunasulauqtillugit, Igloolik, Nunavut. (ajjinnguaq: Louise Murray)

NUATAUSIMAJUT NAKINNGAARNINGIT

- Katiusasimajut: Stewart, R.E.A., Hamilton, J.W., amma J.B. Dunn. 2013. "Results of Foxe Basin walrus (*Odobenus rosmarus*) surveys: 2010-2011." *Imarmiutolinijikkuut Kanatami Qaujisarnillirinirmut Uqaujijugiaqtikku Pilirivvinga Qaujisarnirmut Titiqqaq*. 2013/017.iv + 12 mappiqtugaq. (Erratum: Viiviali 2014).
- Ukiuviit Qaujimajaujut: Stephenson, S.A., amma L. Hartwig. 2010. *The Arctic Marine Workshop: Freshwater Institute Winnipeg, Manitoba, February 16-17, 2010.* Can. Manuscript Rep. Fish. Aquat. Sci. 2934: vi + 67 mappiqtugaq.
- Namiqjunnigit: Lowry, L. 2016. *Odobenus rosmarus.* "The IUCN Red List of Threatened Species." 2016: e.T15106A45228501. Minotaqtauq 13 Jul 2016.
- Nunannguarlaturamut Nuatausimajut: Nunannguaq Kanatami t:1M, ESRI, Flanders Tariumut Pilirivik, Nunarjallattoqa.

NATSIIT – 2

- PUIJIT
 - Arviit
 - Tuugautiliit Qilalugat
 ➔ Natsiit
 - Niqitusut

Nattiq

Qanuilinganirijatuqangit

Nattiq (*Pusa hispida*) tiqittuq nattiuulluni takiniqagajusuq 1.5 uuttutini amma uqumainnili 50 amma 70 kiluguraam akunningani. Quijuusuq inuusaaraangat, Nattit siarnaluisut ukiuqqutusiraangami. Attui Nattit siarnarittut ammaluktani taqsaqluannangittuni tunuagut amma savirajallaujaq saniraagut, ataaguluunniit. Nattit innaulirniraqtasuuut ukiuqaqtigut 5-nik 7-nut amma irniqattaqtut atusirmi nattiami Maajjimi uvvaluunniit Airrilimi, irniqattarningit ajjigiinngittut Ukiuqtaqtulimaami. Ajjigiinngittuni iqualungni nirisuut amma qimirluqanngittuni nataqqarnanillu, Uugarni, kanajurni, kingungni amma kingukpangni. Nattit uumanasugiausuut arraagunut 25-nik 30-nut. Nirjaunasusuut Nanurnut amma inungnut.

Nanituinnaarningit

Nattit nanituinnaarsujajut nunarjami Ukiuqtaqtumit Tariurjulimaangani. Sikumiisut, agluliusut sikumi, nattit asingit taimaippangittuilli, igliniliusut aputiup atanni sikuup qaangani irniurnirmut amma amaamaktitnirmut irniamini. Nattit sijjamu tungajuni sikuni atusuuut uvvaluunniit sikullarimmi ukiukkut amma isumagijajut niqksaqsiusut sikuqanngittumi aarraagumi silaup ajjigiinngitanginnut.

Pimmariuninga Inungnut

Nattit pimmariugijaulluti nirjasuuut Ukiuqtaqtumit amma arraagulima iluani angunasuktausuut. Ilagijaujuq iliqqusirmut niqigjaulluni, nattiuq kisulimaangit nirjasuuut amma qisigut kamiliarjasuuut amma annuraat.

Atutsiarnirmut isumaalunniq

Katimajiralaat Ulurianaqtumiitnunut Uumajunut Qanuilingaliiksanginnut Kanatami (COSEWIC) nalunaiqsismajut taakkua Nattit “attarnaqtumiinngittut.” Asijjirnujut tariup avatingani amma inirraqsunaingit usikattautit amma pivalliani Ukiuqtaqtumi, kisiani, isumaaluutautuinnarialit.

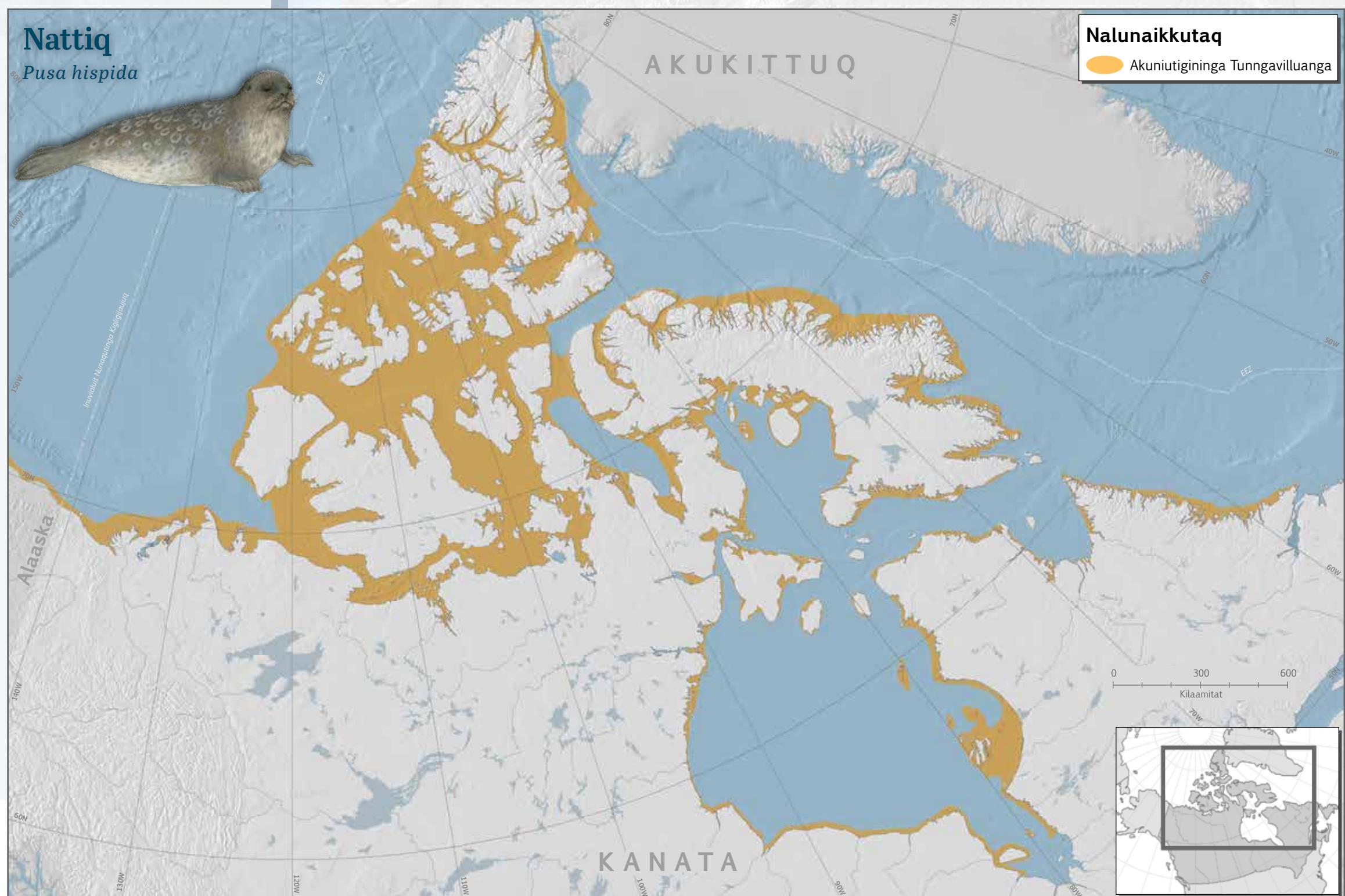
Amigarijajut maannaujuq quajimajajunit

Nattit qassinginniinngit quajimajaulungitit amma ajurnaqtuq quajinasugiangit mikinninginnut, nanituinnaarninginnut, amma najerumasuurijanginni. Unurnignit turaangniliiit Nanuit unurninginnut, agluillu atuinnaungingit nattirunut najuqtausuunit. Naammaktuni qassinginniinngit nalauttaaqtausmajut ajurnaqtuq quajisarnirmiit uumajuit asiujiavaingit aarraagumi silaup ajjigiinngitanginnut sikumuungajuq amma umiuarjuarni ingirrajuqarniqsauliqtilugu sikuqarunniirniqsauliqtilugu.

Mappiqtugaq Saangajuq: Nattiq siqinniqtuqsiuqtuq sinaangani Kangiqsualup Iluani. (ajjinnguaq: Mike Macri, macriphoto.ca)

Taliqpiq: Nattit qisigut inniqaqsimajut, Mittimatalik, Tallurutiup Imangani. (ajjinnguaq: Tariurjulirijikut Ukiuqtaqtumi)

NIQITUSUUT

PUIJIIT
- Arviit
- Tuugautiliit Qilalugat
- Natsiit
➡ Niqitusuut

Nanuq

Qanuilinganirijatuqangit

Nanuq (*Ursus maritimus*) anginiqpaangujuq tisamani niulik niqituqtu nunarjulimaami. Arnarluit uqumainniliqaqgajusuut 400 kiluguraamni amma angusallut uqumainniqarunnaqtut 800 kiluguraamni. Arnarluit qiturngiurannaqsisut tisamani pingasuujuqtunut arraaguqaliqtilluni amma marruunnik atiqtaalaqtaasuuq arrakut pingasut aniguraangat. Innait Nanuit aknialuk inuusut amma innait inuugunnaqtut arraagunut 25-nut. Nanuit sungiutismajut Ukiuqtaqtuup avatingani ijijumi, issajanngittumi qujjungmi miqqluit, ijijumi uqsluit, amma timiqquqtujut isigangillu sivulliit angilluti pujjuraanirmut. Nanuit niriniqsausut Nattirni, ilaannikkut Ugjuqtaqtut, Aivirni, Qilalugarni, amma Tuugaalingni. Aujakkut nunamitillugit, piluaqtumi nigiqpasingmi naniinnirivaktanginni, Nanuit nirisut iqalungi, mannini, kuannimi, avinngani, uumajutuqarni tuqungajuni, amma paurngani. Nunarjulimaami unurningit 26,000-niginnipaluktut, marruk pingasunit Kanatamiittutti.

Nanituinnaarningit

Kanatami, Nanuit takaujasuut sijaqpasinni Juukaanni Niuvanlanmut, amma Siginirmiunit tappaunga qikiqtajunut Kanataup Ukiuqtaqtungata Qikiqtanginni. Arraagumi silaup ajjigiinngitanginnut Nanuit nuunningit pijutiqasut inigijani najuqtamini amma niriqtaqtanginnillu. Kasumaqatiqarninginni nattirni, nuunririangit maliksasuuq nattit nuunririanginni; nanuit maliksasuuq nattirni uanganganut ukiup qitiagu amma upirngaksaakkut nunamut tunqajumi sikumi amma sinnami.

Pimmariuninga Inungnut

Nanuit pimmariugjaujut Inungnut, tarninginnut, nirijaksauulluti, amma nunalingmi kiinaujjanirmut. Nannuktausuut aminginnut niqinginnullut Ukiuqtaqtuup ilangani. Niqinga igakkuuqtausuq uvvaluunniit uujiliarjasuuq kajurmii uvvaluunniit aggualiqisaami. Nanurauti niuviqtauninga amma titikiitsinirmi angunasuktumi kiinaujjarutajunnaqtut Inungnut ilagiingjunut.

Atutsiarnirmut isumaalunniq

Nanuq attuqtausaraittuq sikuup asijiqpallianinanut turaangalluni silaup asijiqpallianinanut. Tamanna pijjutalluataqtuq taakkua Katimajiralaat Uluranaqtumittunut Uumajunut Qanuilingaliriksanginnut Kanatami (COSEWIC) nalunaiqsismajut taakkua nanuit imaittujariangit "isumaalunnaqtut" 1986-mi. Sikuup auppalianinga aksualuk amma ungasiktumut ulurianarutajuuq Nanurnut. Attuqtaullataasut asiuuinirmiit sikumi najuqkaptamini, amma attuqtaullattarmjut asijiiinirmi nirijaksat atuinnauninginnut, atuinnaqarvijunniqtut atuqtautuqaulauqtuni, inungniiniqsaqliqtuti, sanavialungit pivallajuni amma usikattautini.

Mappiqtugaq Saangajuq: Nanuq arraagutamaat sikumi, Cape Kuugjuaraaluk, Maanituup. (ajjinnguaq: Sergey Uryadnikov)

Taliqipik: Nanuq ingirraruq Harbour Qikiqtat qanigijaani, Naujaat, Nunavut. (ajjinnguaq: Paul Souders)

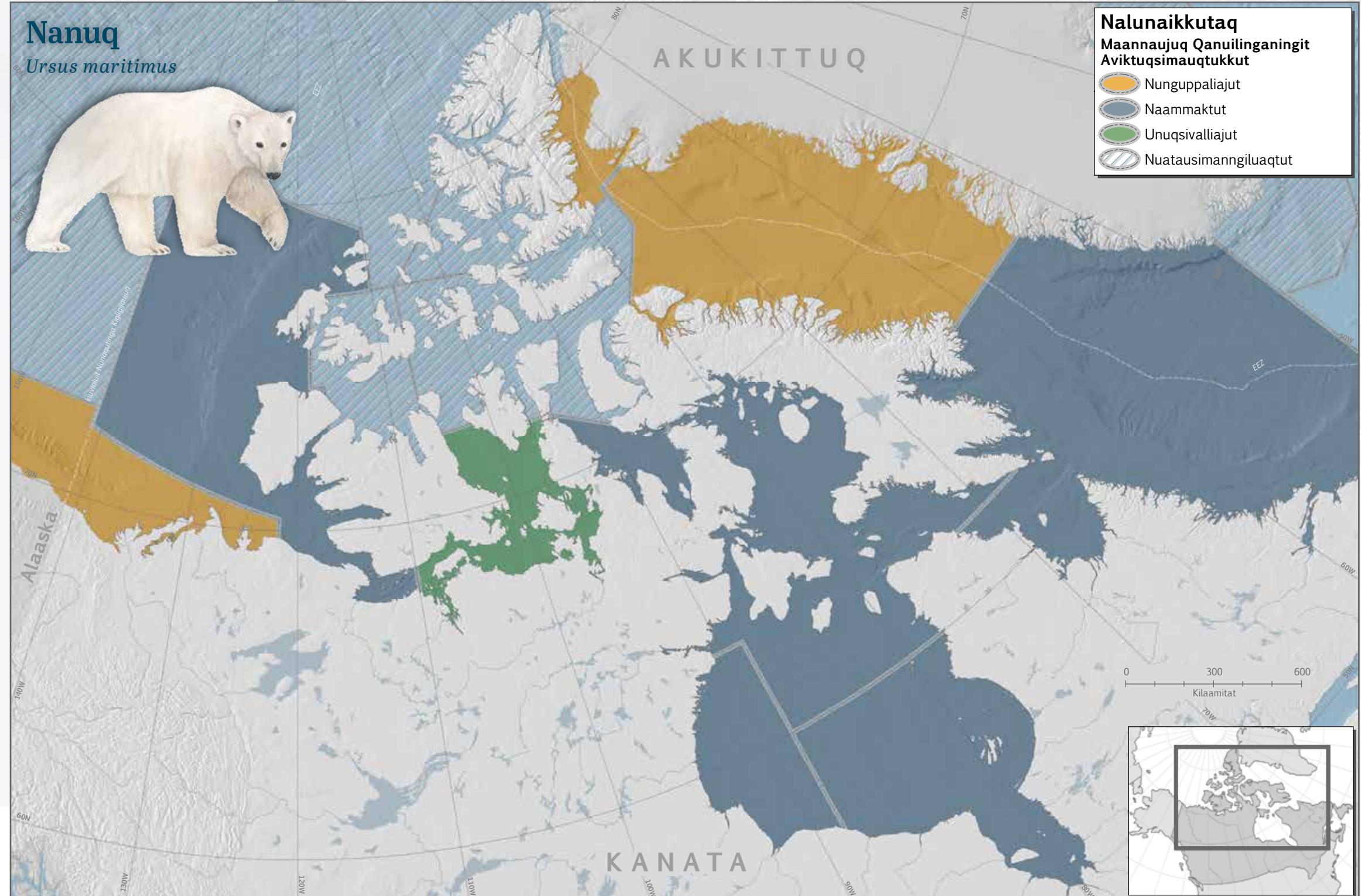

Amigarijaujut maannaujuq qaujimajaujunit

Kanata niriuppuq ullumiisiutini missausiqsimajunut tamainnut Nanurnut katinngajunut amma aviktuqsimajunut taikan 2018-mi. Nanuit qaujisaraurjuaqsimagaluaqtillugit amma nauttiqsauqtaillugit unuqtuni inini Ukiuqtaqtumi, amigaktut qaujimajaujngittuni attuiniunjui unuqtuni aksuruutiksaniit Nanuit qassinginniinnginnit. Katippalajut attuiniilit amma kasuumaningit aksurunnaqtunut, silaullu asijiqpallianinga, surunnaqtut, aaniat, amma inuit qanuiliuq palliajant, qaujisraqtausimatsianngittut, amma attuiniqarningit Nanurnut qaujimajanginnaqtuq.

NUATAUSIMAJUT NAKINNGAARNINGIT

- Kataqsiusimajut: IUCN Nanurnik Pilirijimmarluatigijit, 2015, Noinaqsimajuaq nanuit qassinginniinnginnit taikan 2014. Uvannaqtaaq: <http://pbsg.npolar.no/en/status/status-table.html>
- Nunangnuat Tisillurivni: Stephenson, S.A., amma L. Hartwig, 2010. "The Arctic Marine Workshop: Freshwater Institute Winnipeg, Manitoba, February 16-17, 2010." Can. Manuscript Rep. Fish. Aquat. Sci. 2934: vi + 67 mappiqtugaq.
- Nunangnuarluatarmut Nuatausimajut: Nunangnuq Kanatami 1:1M, ESRI, Flanders Tariumur Pilirivvik, Nunarjuallattoaq.

UQALIMAAKKANNIRNIQ

PUIJIT

Ferguson, S. H., L. L. Loseto, amma M. L. Mallory. 2010. "A Little Less Arctic: Top Predators in the World's Largest Northern Inland Sea, Hudson Bay." Dordrecht; New York: Springer.

Fisheries and Oceans Canada (Imarmiutalirijikku Tariurjulirijikkullu Kanatami). 2016. "Impacts of Climate Change on Marine Mammals." ——. 2016. "High Arctic Cetacean Survey."

Laidre, K. L., I. Stirling, L. F. Lowry, O. Wiig, M. P. Heide-Jørgensen, amma S. H. Ferguson. 2008. "Quantifying the Sensitivity of Arctic Marine Mammals to Climate-Induced Habitat Change." *Ecological Applications* 18: S97–S125.

North Atlantic Marine Mammal Commission. 2016. "Marine Mammals."

Reeves, R. R., P. J. Ewins, S. Agbayani, M. P. Heide-Jørgensen, K. M. Kovacs, C. Lydersen, R. Suydam, et al. 2014. "Distribution of Endemic Cetaceans in Relation to Hydrocarbon Development and Commercial Shipping in a Warming Arctic." *Marine Policy* 44: 375–389.

Richard, P. 2001. "Marine Mammals of Nunavut." Nunavut: Qikiqtani Ilinniarviit Aulatauningit, Ilinniarnilirijikkut Pilirivvinga.

Stephenson, S.A., amma L. Hartwig. 2010. "The Arctic Marine Workshop: Freshwater Institute Winnipeg, Manitoba, February 16–17, 2010." Canadian Manuscript Report of Fisheries and Aquatic Sciences 2934.

Qilalugat

Allen, B. M., amma R. P. Angliss. 2012. "Western Arctic Bowhead Whale." *Alaska Marine Mammal Stock Assessments* 2012: 202–211.

COSEWIC. 2004. "COSEWIC Assessment and Update Status Report on the Narwhal *Monodon monoceros* in Canada." Aatuva: Committee on the Status of Endangered Wildlife in Canada (Katimajiralaat Ulurianaqtumiittunut Uumajunut Qanuilingaliriiksanginnut Kanatami).

—. 2009. "COSEWIC Assessment and Update Report on the Bowhead Whale *Balaena mysticetus* Bering-Chukchi-Beaufort Population Eastern Canada-West Greenland Population." Aatuva: Committee on the Status of Endangered Wildlife in Canada (Katimajiralaat Ulurianaqtumiittunut Uumajunut Qanuilingaliriiksanginnut Kanatami).

Ferguson, S. H., L. Dueck, L. L. Loseto, S. P. Luque. 2010. "Bowhead Whale *Balaena mysticetus* Seasonal Selection of Sea Ice." *Marine Ecology Progress Series* 411: 285–297.

Fisheries and Oceans Canada (Imarmiutalirijikku Tariurjulirijikkullu Kanatami). 2015. "Abundance Estimates of Narwhal Stocks in the Canadian High Arctic in 2013." *DFO Canadian Science Advisory Secretariat (Kanatami Qaujisarniilirinirmut Uqaujjuijikkut Pilirivvingat), Qaujisarniilirinirmut Uqaujjuijikkut Unikkangat* 2015/060.

—. 2016. "Bowhead Whale (Bering-Chukchi-Beaufort Sea population)."

—. 2016. "Bowhead Whale (Eastern Canada-West Greenland population)."

—. 2016. "Bowhead Whale."

—. 2017. "Beluga Whale."

—. 2017. "Narwhal."

Innes, S., M. P. Heide-Jørgensen, J. L. Laake, K. L. Laidre, H. J. Cleator, P. Richard, amma R. E. A. Stewart. 2002. "Surveys of Belugas and Narwhals in the Canadian High Arctic in 1996." *NAMMCO Scientific Publications* 4: 169–190.

Laidre, K. L., amma M. P. Heide-Jørgensen. 2005. "Arctic Sea Ice Trends and Narwhal Vulnerability." *Biological Conservation* 121: 509–517.

—. 2015. H. Stern, K.M. Kovacs, L. Lowry, S.E. Moore, E.V. Regehr, S.H. Ferguson, et al. 2015. "Arctic Marine Mammal Population Status, Sea Ice Habitat Loss, and Conservation Recommendations for the 21st Century." *Conservation Biology* 29, naasautaa 3: 724–37.

NAMMCO. Ulluqanngittuq. "The Beluga Whale [1992-2002 Data]." *Status of Marine Mammals in the North Atlantic*.

NOAA. 2016. "Beluga Whale (*Delphinapterus leucas*)."

Reeves, R., E. Mitchell, A. Mansfield, amma M. McLaughlin. 1983. "Distribution and Migration of the Bowhead Whale, *Balaena mysticetus*, in the Eastern North American Arctic." *Arctic* 36, naasautaa 1 (Jaannuali): 5–64.

Richard, P., M. Heide-Jørgensen, J. Orr, R. Dietz, amma T. Smith. 2001. "Summer and Autumn Movements and Habitat Use by Belugas in the Canadian High Arctic and Adjacent Areas." *Arctic* 54: 207–222.

Smith, T. G., M. O. Hammill, D. I. Burrage, amma G. A. Sleno. 1985. "Distribution and Abundance of Belugas, *Delphinapterus leucas*, and Narwhals, *Monodon monoceros*, in the Canadian High Arctic." *Canadian Journal of Fisheries and Aquatic Sciences* 42: 674–684.

World Wildlife Federation. 2017. "Bowhead Whale."

Nattiq

Fisheries and Oceans Canada (Imarmiutalirijikku Tariurjulirijikkullu Kanatami) 2016. "Ringed Seal."

—. 2016. "The Importance of the Seal Harvest."

—. 2016. "Seal species."

Harwood, L. A., T. G. Smith, amma H. Melling. 2000. "Variation in Reproduction and Body Condition of the Ringed Seal (*Phoca hispida*) in Western Prince Albert Sound, NT, Canada, as Assessed through a Harvest-Based Sampling Program." *Arctic* 53: 422–431.

Heide-Jørgensen, M. P., amma C. Lydersen (titiraqtiiq). 1998. "Ringed Seals in the North Atlantic." *NAMMCO Scientific Publications* 1.

Reeves, R. R. 1998. "Distribution, Abundance and Biology of Ringed Seals (*Phoca hispida*): An overview." *NAMMCO Scientific Publications* 1: 9–45.

Smith, T. G. 1975. "Ringed Seals in James Bay and Hudson Bay: Population Estimates and Catch Statistics." *Arctic* 28, naasautaa 3: 170–182.

Richard, P. 2001. "Ringed Seal." Taikani *Marine Mammals of Nunavut*. Nunavut: Qikiqtani Ilinniarviit Aulatauningit, Ilinniarnilirijikkut Pilirivvinga.

Aiviq

Born, E. W., I. Gjertz, amma R. R.

Reeves, 1995. "Population Assessment of Atlantic Walrus." *Norsk Polarinstitutt. Meddel* 138.

Canada's First Peoples. 2007. "The Inuit."

COSEWIC 2006. "COSEWIC Assessment and Update Status Report on the Atlantic Walrus *Odobenus rosmarus* in Canada." Aatuva: Committee on the Status of Endangered Wildlife in Canada (Katimajiralaat Ulurianaqtumiittunut Uumajunut Qanuilingaliriiksanginnut Kanatami).

Fisheries and Oceans Canada (Imarmiutalirijikku Tariurjulirijikkullu Kanatami). 2017. "Impacts of Flexible Quota System on Walrus (*Odobenus rosmarus*) Harvesting." *DFO Canadian Science Advisory Secretariat (Kanatami Qaujisarniilirinirmut Uqaujjuijikkut Pilirivvingat), Qaujisarniilirinirmut Uqaujjuijikkut Unikkangat* 2017/040.

Kuhnlein, H. V., amma M. M. Humphries. 2017. "Walrus." Traditional Animal Foods of Indigenous Peoples of Northern North America. McGill University.

Richard, P. 2001. "Walrus." Taikani *Marine Mammals of Nunavut*. Nunavut: Qikiqtani Ilinniarviit Aulatauningit, Ilinniarnilirijikkut Pilirivvinga.

Stewart, Robert E.A. 2008. "Redefining Walrus Stocks in Canada." *Arctic* 61(3): 292–308.

Nanuq

COSEWIC. 2008. "COSEWIC Assessment and Update Status Report on the Polar Bear *Ursus maritimus* in Canada." Aatuva: Committee on the Status of Endangered Wildlife in Canada (Katimajiralaat Ulurianaqtumiittunut Uumajunut Qanuilingaliriiksanginnut Kanatami).

Environment Canada (Avatilirijikkut Kanatami). 2011. "National Polar Bear Conservation Strategy for Canada."

Inuit Tapiriit Kanatami (ITK). Ulluqanngittuq. "Arctic Wildlife."

IUCN/SSC Nanurnik Pilirijimmariuqatigiit. 2017. "Summary of Polar Bear Population Status 2017."

Uumajuit Attarnaqtumiittuq Kikkutuinnarnut Atiliusimavik. 2016. "Species Profile: Polar Bear."

Stern, H. L., amma K. L. Laidre. 2016. "Sea-Ice Indicators of Polar Bear Habitat." *The Cryosphere* 10: 2027–2041.

Unger, Z. 2012. "The Truth about Polar Bears." *Canadian Geographic*.

York, J., M. Dowsley, A. Cornwell, M. Kuc, amma M. Taylor. 2016. "Demographic and Traditional Knowledge Perspectives on the Current Status of Canadian Polar Bear Subpopulations." *Ecology and Evolution* 6, naasautaa 9: 2897–2924.